

ulazi u zgradu željezničke stanice. Vidimo ga, potom, u vlaku: samo za trenutak — dok ispred nas promiču osvijetljeni prozori vagona. Jedan je prozor, naime, odnio njegovo lice, splošten nos priljubljen uz staklo, nešto u uglu usana. J. V. izlazi iz vlaka u malom gradu nedaleko od granice.

7. VJEZBANJE ENGLESKOG JEZIKA

— *In d taun niar d boda* — kaže Gorjana S.

8. HOTELSKA SOBA U MALOM GRADU NEDA-LEKO OD GRANICE

U hotelskoj sobi, naravno, polutama. Tapete su već zaboravile cvjetnu šaru, prozor bez zavjesa, velika tamna fleka na elikoj suzi koja može svakoga časa skliznuti niz lice, preko usana i kapnuti na pod, gdje će se raspršiti u mnoštvo kapljica, uz rezak zvuk kao... itd.). Željezan krevet (vojnički? zatvorski?) stoji baš na sredini sobe, ispod lustera. Na krevetu: otvoren kovčeg, uredno poredane alatke... J. V. se sporo uspravlja iz pognutog položaja nad krevetom, nad kovčegom. Obama rukama pritiska krsta. Sjenka mu se izdužuje.

J. V. se sporo ispravlja iz pognutog položaja.

Stoji na sredini hotelske sobe.

Osvrće se oko sebe.

Soba je neuobičajenog oblika.

J. V. primjećuje neobičan oblik sobe.

Gledajući odozgo: prostorija sliči mrtvačkom sanduku.

9. NIJE LI TO SLUTNJA

Nije li to slutnja?

10. J. V. SE PRISJEĆA LEKCIJE IZ GEOMETRIJE, PRIMJENA OSTALIH ZNANJA

Svi, iz skupine ljudi kod Gorjane S., znaju kako se u geometriji naziva taj... J. V. se dosjeća: i na ravnalu, na stolu, Glavnog u zatvoru, bili su iscrtni... da, deltoid, J. V. premjerava sobu koracima, računana. Poslije tri do četiri dana, doznajemo iz lokalnih novina, događaju se provale u tri različita grada, u dvadeset dućana. To slutimo, privlači pažnju detektiva Bena Pricea (dalje: B. P. — u svim padežima).

$$P = \frac{elf}{2}$$

11. UVODENJE U PRIČU DETEKTIVA B. P.

Tako je: B. P. već ulazi u hol hotela. I on se osvrće oko sebe. Vidi mladu gospođicu (da li je to Anabel Adams?) o kojoj će, poslije, pitati portira. Iz nepoznatih razloga, recepcija se ne nalazi u prizemlju. B. P. vrlo brzo — oslanjajući se na dugogodišnje detektivsko iskustvo, ili, vjerojatnije, na iskustvo stečeno portirskim radom u hotelu »B.« na Rijeci — otkriva recepciju na prvom katu i prijavljuje se pod imenom: Ralph Spencer.

O. K. — do sada je dobro teklo.

12. ILI, KAKO SE TO VEĆ KAŽE

Autor još ne zna kraj priče, pošto J. V. osjeća približavanje opasnosti instinktom divlje zvijeri odrasle u džungli velegrada, ili kako se to već kaže...

Postoji nekoliko putanja kojima možemo voditi junake ka završetku priče, koji se samo maglovito naslućuju.

J. V. stoji, nepomično, na sredini hotelske sobe. B. P. je na recepciji hotela, zastao u okretu prema vratima lifta. Vrata na glavnom ulazu u hotel mogla bi se svakoga časa otvoriti da propuste jednu mladu ženu. Spušta se noć i netko već čeka da krene upaliti svjetlo u raskošnom kristalnom lusteru u holu. Grupa ljudi u sobi na Rijeci nijednim pokretom ne remeti nastalu tišinu.

Gorjana S. — konačno — razbija muk. Njen glas zazveči kao limena posuda pala na betonski pod čelije. J. V. se naglo pokreće.

13. PISMO

— Napisati će pismo, kaže Gorjana S., u kojem će tvrditi da se neće više baviti svojim zanatom, *tu kvit hiz old biznis*. Uistinu, vidimo kako J. V. užurbano pretražuje džepove, vadi, napokon, presavijeni list papira, pa olovku iz unutarnjeg džepa sakoa, osvrće se tražeći pogodno mjesto...

Ali, zašto bi on tako postupio? Na koga će adresirati pismo? Tko će povjerovati u izjavu? Za koga, konačno, svi mi navijamo? — Držimo se lekcije — ne popušta Gorjana S. i poziva se, između ostalog, na čuvenog pisca O'Henryja. Svima nam je već potrebna pomoć čuvenog pisca. Pristajemo na pismo. Sluti se obrt. Želimo zadržati slutnju do kraja priče. Slutnjom završiti ovu povijest?

14. HOTELSKA SOBA POD 8, DRUGI PUT

B. P. ulazi u hotelsku sobu neobičajnog oblika. Njegov precizan pogled ne zapaža nikakav znak koji bi njegovim izvježbanim čulima signalizirao da je u sobi bilo tko boravio za posljednje četiri go-

dine. Nikakav znak, osim bijelog koverta koji je, kao vizuelan gong na tamnom pokrivaču kreveta, nudio njegovo ime uredno ispisano crnim slovima. B. P. podiže pogled i suoči se sa svojim zapanjenim licem u ogledalu.

15. J. V. SE SMIJE

J. V. se smije. Isprekidan smjeh, neprimjeran junaku macho izgleda, lični na kašalj. J. V. izbacuje zrak/zvuk iz pluća poput strelica koje se zabijaju u nov svod banke.

16. GORJANA S. SE SMIJE

— *Nju benk voult*, reče Gorjana S. i sama se smijući unaprijed, jer zna koju će šalu direktor banke ispričati J. V., približivši usne tik uz njegovu usnu školjku, obujmivši mu, istovremeno, i blago, podlakticu znovim prstima desne ruke. Gorjana S. ne ispunjava naša očekivanja. Umjesto prepričavanja šale, reče:

17. SEDAMNAESTA LEKCIJA

— »*Sedamnaesta lekcija!*« To znači: J. V. ulazi u najveću od banaka u gradu nedaleko od granice, predstavlja se direktoru kao pisac detektivskih priča O'Henry, nagovori tog ugladenog gospodina čudnog hoda da ga povede u obilazak banke — što će piscu koristiti pri opisivanju provala lopova J. V. u priči na kojoj upravo radi, itd. Obilazeći, jedan po jedan, impozantne prostore zdanja, nailaze na dvije djevojčice u igri: jedna drugu zatvara u sef. *Van klouzis anader in d seif*.

J. V. se zaustavlja i promatra igru djevojčica.

J. V. doseže do ideje o načinu provala u banku.

18. ISKLUČENJE

Iako najavljeno, dakle — očekivano, isključenje struje ipak nas iznenađuje. Pravo radi, itd. Obilazeći, jedan po jedan, impozantne prostore zdanja, nailaze na dvije djevojčice u igri: jedna drugu zatvara u sef. *Van klouzis anader in d seif*.

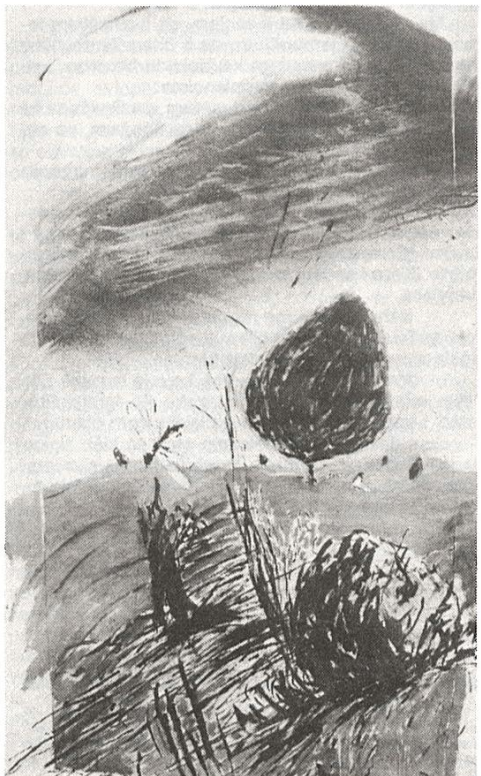
J. V. se zaustavlja i promatra igru djevojčica.

J. V. doseže do ideje o načinu provala u banku.

18. ISKLUČENJE

Iako najavljeno, dakle — očekivano, isključenje struje ipak nas iznenađuje. J. V. naglo blijedi i nestaje. Lice Gorjane S. gasi se. Ostali, koji sjede po podu — utapaju se u zidove. Njihovi zapanjeni pogledi govore autoru ove priče da i on sam postaje sve blijeda sjenka. Umjesto likova iz priče, u prostoru, na papiru, ostaju samo nejasni tragovi, neizostrene mrlice. Uskoro, i one blijede u sjećanju. Na šta nas to podsjeća?

* Priču O'Henryja nisam čitao. Da li postoji? Elemente pripisane noveli »Jimmy Valentine« O'Henryja, pronašao sam na nedatiranom listu papira istrgnutom, očigledno, iz moje(?) bilježnice za vježbanje engleskog jezika. (Možda bih mogao odrediti godinu u kojoj su ti redovi zabilježeni — ali ne bez većeg napora.) U istoj bilježnici naišao sam i na imena nekih od ličnosti koje se pojavljuju u mojoj priči. Svaka druga sličnost sa meni tajanstvenom povijesti J. Valentinea, koju bilježi O'Henry, slučajna je. Dakle, tko je uistinu bio Jimmy Valentine — ostaje mi nepoznato. O'Henryja, jamčim, nikada nisam sreo niti na Rijeci, niti u Beogradu, niti u Parizu, niti u nekom od drugih gradova »koje sam volio kroz svu svoju mladost«. AUTOR.

proza polja

proročica

marija jakim

Dolaskom Stanke, ova tiha i neprimetna ulica se uznemirila. Ljudi su se došaptavali: Doselila se vračara! Ulicom su od jutra do kasno u noć prolazile žene, krišom zagledajući naziv ulice, tražile broj kuće koji nije bio istaknut, te bi ulazile u susjedna dvorišta, pitale za broj trideset dva, krijući njeno ime i zašto je traže.

Iz dvorišta je čula: Mora da je vidovita; Čovek svašta proba kad je u nevolji; Ne verujem u neku šolju, ali ima intuiciju... šušcale su žene, dok su prebacivale nogu preko noge, čekale na red.

Svakodnevno je, kad god bi bacala pogled na prozor susjedne kuće, ugledala Stanku na istom mestu kako bočno polaže šolju na sto, prevrće karte, dok je naspram nje sedela jedna od žena.

Preplašene sitne oči bi žmirkale ispred njenog neumornog oka, koje je bdelo motreći njihova lica, (dok je izgovarala ime koje im je znano, blisko, što ih muči i koje ih je dognalo k njoj). Bilo da je to ime deteta, muža, suparnice, svekrve. Skupljene uši provlačile su se kroz sudske parnice, zatvore, bolnice, te bi tako načuljene pokatkad mrdnule ko u magarca, dok su se oslanjale na Stankinu reč, onu čuvenu, bez zarez.

Ova mračna ulica, na periferiji grada, bi opkoljena nevoljama. Koje kakve neobjašnjive bolesti zarazile ulicu. Žene se, po mraku rastrčale da te svoje razgoličene živote obuku. Nasta pravo lovište. Šumska ulica skroz podivlja. Za nju nastaje pritor u kojem je kao osuđenica izdržavala kaznu, gušeći se od ovog izmeta u kojem se Stanka uzaludno vrtela kao ventilator.

Sve se pretvaralo u mučnu parnicu: znatiželjna da čuje šta to Stanka govori dok gata i kakva je to kugla po kojoj proriče sudbinu trideset godina unapred, našla se na mestu onih žena koje je posmatrala.

(Stanka je odmah izgovorila ime koje joj se kao kolac zarilo u stomak. Činilo joj se da se zariva sve jače i jače, isterujući joj tako jezik.)

Kada je izašla, nije ni znala šta je rekla Stanki od svega onoga što je ova rekla njoj: kao da su im se uši, oči i jezik mimoišli. Jer, za razliku od Stanke, ona je samoj sebi, umesto u šolju i karte, gledala u dlan. Znala je da je na dlanu ceo život; Crtica pa tačka, a i to da se taj jad od šake, ako mu se približiš, pretvara u pesnicu, i da mu je sudbina u grču... zato, dok su Stankine oči bile uprte u litaniju (života), ona je buljila u tu tačku.

U tu crnu tačku koja se u detinjstvu skrivala pod jastukom (neosetno peckajući) i izvirivala svojom sanjivom glavicom tek nešto mucavo buncajući. Ona bi je tada čušnula, a ova se povlačila kao da se ništa nije dogodilo. Ali, odavno se pojavljuje s večeri, s glavetinom, i odavno se ne da čuškat. Dolazi noćima i poziva je na razgovor. Naviknuta na igru, uvlači je pod toplo čebe da je zavede snom, ali ona histerično ustaje, kao žena koja je na brzinu prevarena. U mraku bi je tražila, ostajala raširenih očiju, naglo palila svetlo, hvatajući je.

Pristizale su žene iz komšiluka. Posmatrala je skrivena iza kapije i zavirivala im u dlanove. Kada grunuše na nju pesnicama, počela se izmicati, pedalj po pedalj.

Otkako je izmolila nebo za proročanstvo, usamljenost joj ne zavirivaše samo u san...

S rusinskog preveo autor